

מ"ח 1282/16 - רחמים שקלים נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

מ"ח 1282/16

כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
רחמים שקלים

לפני:
המבקש:

נגד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשה למשפט חוזר

עו"ד ניר יסלוביץ

בשם המבקש:

עו"ד קמיל עטילה

בשם המשיבה:

החלטה

א. בקשה למשפט חוזר לפי סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, בעניינו של המבקש, שהורשע במספר רב של עבירות בגין העלמת הכנסות בסכום של למעלה משני מיליון ש"ח בין השנים 1995-2001 - הכנסות שקיבל בעבור מתן ייעוץ בתחום הקבלה והנומרווגיה, מתן ברכות, מכירת קמענות ומזוזות, מתן הרצאות ומכירת ספרים שכתב. המבקש נדון למאסר, כמות שיפורט, ויש להניח כי כבר ריצהו.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

ב. המבקש הקים את "עמותת שערי רחמים לישראל-יבנה" (להלן העמותה). במסגרת כתב אישום שהוגש נגדו ב-2005 נטען, בין היתר, כי המבקש העלים הכנסות בשתי דרכים עיקריות: האחת, הצגת מצג כוזב, שלפיו ההכנסות הן של העמותה ומוקדשות למטרות ציבוריות, והשנייה, העלמת הכנסות באמצעות הפקדת כספים בחשבונות בנק שהוסתרו מעיני רשויות המס. בכתב האישום יוחסו למבקש שבעה אישומים - אישום לכל שנת מס. הוא זוכה ממספר עבירות בשל התיישנות. המבקש כפר בעובדות כתב האישום, ונוהלו הוכחות.

ג. בהכרעת דין רחבת היקף מיום 26.11.2009, הנושאת 156 עמודים (תפ (רח' 2778/05; השופט י' לוי), הורשע המבקש ב-34 עבירות: שש עבירות של השמטת הכנסה מדו"ח, לפי סעיף 1220(1) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן הפקודה); ארבע עבירות של מרמה, ערמה ותחבולה לפי סעיף 220(5) לפקודה; ארבע עבירות של הכנת פנקסי חשבונות כוזבים לפי סעיף 220(4) לפקודה; ארבע עבירות של זיוף בכוונה לקבל באמצעותו דבר לפי סעיף 418 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן חוק העונשין); שלוש עבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד לפי סעיף 423 לחוק העונשין; ארבע עבירות של הכנת פנקסי חשבונות כוזבים לפי סעיף 117(ב)(6) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן חוק המע"מ); ארבע עבירות של מרמה, ערמה ותחבולה לפי סעיף 117(ב)(8) לחוק המע"מ; וחמש עבירות של מסירת ידיעה כוזבת לפי סעיף 117(ב)(1) לחוק המע"מ. בית משפט השלום קבע, כי ההכנסות שימשו את המבקש בפועל לצרכיו האישיים, וכי לשם כך זייף את חתימותיהם של חברי העמותה, הוציא חשבונות כוזבות, הגיש דו"חות כוזבים של העמותה וניהל ספרי חשבונות כוזבים שלה. נקבע, כי המבקש העלים מרשויות המס כספים שהיו אמורים להיות מדווחים במסגרת העמותה ולא דווחו כלל, בהיקף של כשניים ורבע מיליון ש"ח.

בית משפט השלום דן את המבקש לחמש שנות מאסר בפועל, ל-18 חודשי מאסר מותנה למשך שלוש שנים מיום שחרורו, ולקנס בסך של 500,000 ש"ח או 18 חודשי מאסר תמורתו.

ד. המבקש הגיש ערעור על פסק הדין לבית המשפט המחוזי מרכז. בדיון ביום 28.4.10 חזר בו המבקש מן הערעור על הכרעת הדין, והתמקד בחומרת העונש. המבקש טען, בין היתר, כי תחום פעילותו - מתן ברכות, ייעוץ רוחני ומכירת קמעונות - הוא תחום בו רב הנסתר על הנגלה גם מבחינת תחולת דיני המס, וכי רבים מן העוסקים בתחום זה אינם ממוסים כלל. עוד טען, כי רשויות המס נמנעו ונמנעות מהוצאת הנחיה מסודרת וברורה בתחום זה.

ה. בית המשפט המחוזי (ע"פ (מרכז) 29502-03-10; השופטים ד"ר מ' פינקלשטיין, א' מקובר ופרופ' ע' גרוסקופף), קבע ביום 5.5.10 כי מעשיו של המבקש ראויים לגינוי ולהוקעה חריפים. נקבע, כי טיב עבודתו של המבקש, כיועץ רוחני וכנותן ברכות, אינו יכול להצדיק פטור מן החובה לשלם מס אמת. זאת, בנוסף על הדרך בה בחר המבקש - שימוש ציני ומניפולטיבי בעמותה פיקטיבית כדי לזכות בפטור ממס או להעלים כספים, תוך גיוס אנשים קשי יום שלא ידעו מהי המטרה האמיתית של זימונם לשם הקמת העמותה, וניהול משפט המבוסס על שקר וכחש, זריית חול ואישומי סרק.

ו. חרף האמור, מצא בית המשפט המחוזי לנכון להקל במידה מסוימת בעונשו של המבקש. זאת, שכן לא היה חולק על כך שהעונש שהוטל על המבקש היה חמור מזה שנגזר על נאשמים אחרים שהורשעו בהעלמות מס בהיקפים דומים. נקבע, כי התחום בו עוסק המבקש היה בעבר, ובמידה מסוימת מהווה גם לעת ההיא - קרי, לעת פסק הדין - תחום פרוץ אשר חלק מהיבטיו מעוררים

שאלות קשות, בדבר קו הגבול שבין תרומה הנהנות מפטור ממס לעמותה המקבלת לבין הכנסה חייבת במס. נוכח מדיניות האכיפה ההססנית שנהגה עד כה בתחום זה וקווי הגבול המעורפלים בשאלה מתי מוטלת חבות במס, סבר בית המשפט המחוזי כי עניינו של המבקש אינו מתאים להרמת רף הענישה בעבירות של העלמת מס. בית המשפט קבע כי העובדה שרשויות המס בחרו למצות את הדין עם המבקש, גם בהליכים אזרחיים, וכי הוא ובני ביתו צפויים לשלם את החוב הכספי למדינה ולאבד עקב כך חלק ניכר מרכושם, אם לא את כולו, היא סיבה שלא למצות עם המבקש את הדין הפלילי, לפחות בנוגע לרכיב הקנס.

על יסוד האמור, הפחית בית המשפט המחוזי את עונש המאסר שהושת על המבקש והעמידו על 45 חודשי מאסר לריצוי בפועל החל מיום 17.2.10, וכן, הפחית את הקנס שהושת עליו ל-300,000 ש"ח או תשעה חודשי מאסר תמורתם. נקבע, כי עונש המאסר על תנאי שנגזר על המבקש, יעמוד בעינו.

ז. המבקש הגיש בקשת רשות ערעור לבית משפט זה (רע"פ 4588/10; השופט ס' ג'ובראן). הבקשה נדחתה בנימוק כי אין עילה שתצדיק מתן רשות ערעור, וזאת תוך הדגשת חומרת מעשיו של המבקש. נקבע, כי טענות המבקש בנוגע לחומרת העונש, אינן מקימות עילה למתן רשות ערעור אלא בנסיבות של סטיה ניכרת ממדיניות הענישה, וכי בנסיבות המקרה לא נמצאה כל סטיה מנורמת הענישה המקובלת בעבירות שביצע המבקש. בית משפט זה הוסיף כי בית המשפט המחוזי הביא בחשבון את הנסיבות השונות עליהן הצביע המבקש בבקשה, וכי בגין הופחת עונשו.

ח. טרם הגשת הבקשה דן הגיש המבקש בקשה לעיון בחומרי חקירה (בש"פ 8558/14; השופט י' דנציגר). הבקשה נדחתה בשל כך שהטענות לקיומה של אכיפה בררנית נטענו על ידי המבקש כבר לפני בית משפט השלום באופן מפורט, ונדחו והמבקש בחר שלא לערער על קביעה זו. בית משפט זה הוסיף כי המבקש הגיש בקשה דומה לבית משפט השלום וזו נדחתה, והוא לא מיצה את אפשרויות הערר על החלטה זו. לפיכך נקבע כי הבקשה לעיון בחומרי חקירה היא למעשה ניסיון לערוך "מקצה שיפורים" ביחס לאופן בו בחר המבקש לנהל את ההליך הפלילי שהתנהל נגדו, ולכן אין להיעתר לבקשתו.

טענות המבקש

ט. המבקש אינו משלים עם כל אלה ועותר למשפט חוזר, באמצעות בא כוח חדש, שניסח בקשה מפורטת עד מאוד, אשר תיסקר להלן. המבקש מגדיר עצמו כ"אדם מאמין וירא שמים, מומחה לקבלה (תלמידו של הרב הצדיק המקובל מרדכי שרעבי זצוק"ל גדול מקובלי הדור)", וטוען כי העובדות החדשות המוצגות בבקשתו, מעוררות חשש של ממש שנגרם לו עיוות דין מהותי וקיצוני הנעוץ בראיות ובעובדות שהוסתרו בידועין מבית המשפט. עובדות אלה, עשויות, לטענתו, לשנות את תוצאת המשפט הן על פי סעיף 31(א)(2) הן על פי סעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט, כפי שפירט.

י. לטענת המבקש, אין חולק כי מתנות ותרומות אינן חייבות במס, וכי לאורך שנים היתה אי בהירות בנוגע לשאלה כיצד יש להתייחס למתנות ולתרומות המוענקות למקובל או לחצרו - האם מדובר בתשלום על מתן שירות במסווה של תרומה או שמדובר במחווה תמימה של רצון טוב. המבקש מבקש להציג ראיה חדשה: דו"ח מבקר המדינה "משרד האוצר-רשות המסים בישראל-מיסוי רבנים, 'מקובלים' ובד"צים", שהוגש לאחרונה במסגרת דו"ח שנתי 65א' (להלן דו"ח מבקר המדינה). בדו"ח מבקר המדינה נכתב כי עמוד 3

בגין התמורה המתקבלת בידי מקובלים אין משולם מס, אף שהיקף פעילות זו נאמד במאות מיליוני שקלים אם לא יותר. המבקש תוהה: משאין מדיניות ברורה בנושא מיסוי מקובלים, מדוע מצאה רשות המסים לנכון "לבוא חשבון" עמו, בעוד שאר המקובלים והרבנים, כמו הרב אלעזר אבוחצירא ע"ה (עמו נחתם הסדר מקל - תשלום כספי בלא שהוגש נגדו כתב אישום), יצאו פטורים בלא כלום.

יא. המבקש מציג ראייה נוספת: חוזר של רשות המסים בנושא מיסוי שירותי דת מיום 19.1.16, אשר גובש בהמשך לדו"ח מבקר המדינה, והמסדיר את מיסוי התקבולים בגין שירותים הניתנים על ידי רבנים, מקובלים, מוהלים, חזנים ובד"צים. לדברי המבקש, יש בראיה זו כדי לשנות את תוצאות משפטו וכדי להיעתר לבקשתו למשפט חוזר. בחוזר הרשות נקבעו מבחנים לסיווג הכנסה כחייבת במס הכנסה ובמס ערך מוסף. לדברי המבקש, מבחנים אלה לא היו קיימים בזמנים הרלבנטיים לעניינו, ורק בשל כך, מן הראוי להורות על קיומו של משפט חוזר על יסוד טענת הגנה מן הצדק. זאת, שכן המבקש הסתמך על הדין שהיה קיים בעבר ועל עמדתן של רשויות המס אותה עת, ופעל על פי אישורים שניתנו לעמותה בדבר פטור ממס הכנסה וממס ערך מוסף, בהתחשב באופי פעילותה של העמותה שהיתה רשומה כמלכ"ר-מוסד ללא כוונת רווח, ואשר קיבלה מדי שנה אישור בדבר ניהול תקין. לדברי המבקש, ככזו, העמותה היתה פטורה מגביית מס ערך מוסף מן התורמים ומתשלום מס ערך מוסף. המבקש טוען כי אין ניתן להחיל עליו את הדין החדש באופן רטרואקטיבי.

יב. לטענת המבקש, בהרשעתו יש משום אכיפה בררנית באופן שהפלה אותו לרעה: במשך שנים נמנעה רשות המסים ממיסוי רבנים ומקובלים בגין פעילותם, נוכח קושי משפטי במיסוי אותם תקבולים; ורק המבקש נתפס ב"רשת של רשות המסים", מבלי שהזהירה אותו קודם לכן ומבלי שהובהרו לו גבולות המותר והאסור בתחום זה. עצם הגשת כתב אישום נגדו מהוה, לטענת המבקש, אכיפה בררנית בצורה מפלה ובלתי שיוונית, שדינה היה להיפסל מכל וכל. לטענת המבקש, אכיפה בררנית זו מקימה גם עילה לקיומו של משפט חוזר על יסוד טענת הגנה מן הצדק, בהתחשב בעובדה שרשות המסים נהגה ועודנה נוהגת שלא למסות רבנים ומקובלים בגין תקבולים הניתנים להם במסגרת פעלם. המבקש מציין כי התנהלות רשות המסים כלפיו הובילה אותו לקריסה כלכלית ולפגיעה נפשית קשה מנשוא, תוך פגיעה אנושה בשמו הטוב.

יג. המבקש מציג ראייה חדשה נוספת: חוות דעת גרפולוגית מאת מומחית לזיהוי כתבי יד מזויפים, הגברת קרן רווח, אשר בניגוד לחוות הדעת של אחר שהגיש לבית המשפט קמא, בחנה את מסמכי המקור (מלבד פרוטוקול העמותה הנמצא בצילום בלבד), והסיקה כי לא המבקש הוא שחתם על המסמכים שהחתימה עליהם היתה שנויה במחלוקת. לפי חוות דעתה, אף יועץ המס החתום כביכול לא חתם על המסמכים אלא אדם אחר. גם בעקבות ראייה זו טוען המבקש כי יש להורות על משפט חוזר, שכן לא ניתן לשלול את גרסתו שלפיה לא הוא שחתם על המסמכים. לדבריו, חוות הדעת הגרפולוגית מביאה לקריסת היסודות עליהם התבססה הכרעת הדין המרשיעה, ומשכך נגרם עיוות דין בהרשעתו. מעבר לנדרש מציין המבקש, כי לא היה לו כל צורך "לזייף" ולהוסיף חתימה של חבר עמותה נוסף על חתימתו, שכן ממילא, די היה בחתימתו בצירוף חותמת העמותה כדי לחייב את העמותה לכל דבר ועניין.

יד. המבקש מוסיף וטוען כי קם חשש של ממש שבהרשעה נגרם לו עיוות דין המקים אף הוא עילה למשפט חוזר. זאת, שכן אין בהכרעת הדין הבחנה בין מתן ברכה שאינה חייבת במס לבין מתן ייעוץ החייב במס. לדעת המבקש, היה מקום לנטרל ולהפחית את מרכיב הברכה מן הסכום שיוחס לו כהעלמת הכנסות. לדברי המבקש, גם רשות מס ערך מוסף מבחינה בין ייעוץ לבין מרכיב של

ברכה שאינה חייבת במס. בנוסף, מהות פעילותו של המבקש היתה ידועה לרשויות המס לאורך כל השנים, הרשויות נתנו לעמותה מדי שנה אישור ניהול ספרים ואישור על זיכוי בגין תרומות והכירו בה כמוסד ציבורי וכמלכ"ר. המבקש מציג ביקורת ניהול ספרים של העמותה שנעשתה ביום 26.8.01 על ידי מס הכנסה, שבעקבותיה הונחה לבצע הבחנה בין ייעוץ קבלי/נומרוולוגי הפטור ממס בעמותה, לבין מתן ברכות שהוגדר כתרומה. לטענת המבקש, עד היום לא דרשה רשות המסים מאף לא מקובל אחד להפריד בין מתן ייעוץ לבין מתן ברכה בכל הנוגע להנפקת קבלות. לפיכך טוען המבקש כי פסק הדין של בית המשפט קמא יוצר עיוות דין מהותי ביותר, בכך שלא הפחית את מרכיב הברכה מן הסכום שיוחס לו כהעלמת הכנסות; זאת במיוחד, מקום שייעוץ קבלי לא היה חייב במס בזמנים הרלבנטיים לכתב האישום.

טו. טענה נוספת של המבקש בהקשר זה היא כי נגרם לו עיוות דין מהותי אף בקביעה שמדובר בעמותה שהיא "פיקציה". לדעת המבקש, בית המשפט קמא הקל ראש בכל המטרות שלשמן הוקמה העמותה, וייחס חשיבות מכרעת למטרה של הקמת ישיבה שלא צלחה, שלא באשמת המבקש. המבקש צירף רשימה של תרומות שניתנו על ידי העמותה במסגרת קמחא דפסחא לנזקים רבים בהיקף נכבד ביותר, המלמדת על היקף הסיוע שהעניקה העמותה. לדבריו, מצא רשימה זו לאחר שבא-כוחו הקודם החזיר את החומר שהיה בידיו. לכן, לדעת המבקש, אין מדובר בתרומות בהיקף זניח ביותר, כפי קביעת בית משפט השלום. המבקש מדגיש כי לא הייתה קיימת בעמותה מערכת גביה בגין המחאות שניתנו על ידי תורמים ולא כובדו.

טז. המבקש טוען עוד כי הפגמים שנפלו בהליך החקירה בעניינו פגעו בהגנתו ואף גרמו לו נזקים ראייתיים מהותיים אשר הובילו אף הם לעיוות דין. בעניין זה משיג המבקש על אי חקירת חמיו, מר אלכסנדר יהושע אדלר, שנתן לו, כך הצהיר, \$400,000. עקב המחדל החקירתי, נגרם למבקש, כך לטענתו, עיוות דין מהותי, הפועל לזכותו בהתאם לדוקטרינת הנזק הראייתי. לדעת המבקש, ניתן לראות בתרשומת פנימית של רכז השומה וכן במסמך של רואה חשבון שהציג, ראיות חדשות שיש בהן כדי לשנות את תוצאות המשפט, ולמצער, להורות על משפט חוזר, בכל הנוגע לסכום זה. המבקש משיג על התנהלותו של רכז השומה – שתוארה כ"מסע נקם" בו, כמו גם על התנהלות הפרקליט שניהל את ההליך הפלילי נגדו. לטענת המבקש, יש בידיו ראיות כי לא ביצע את העבירות שיוחסו לו באישומים 5-7 לכתב האישום, וכי הכשלים בדו"חות המס לשנים 2000-2001 נבעו מהתנכלות מתמשכת ובלתי צודקת של הרכז, אשר החזיק בפנקסים וסירב למסרם, מה שהוביל לימים להגשת כתב אישום נגדו בגין השמטת הכנסות ודו"חות כוזבים. לראיה, מציג המבקש מסמך פנימי שנכתב על ידי הרכז בעניין. לטענת המבקש, לא היתה לו כל כוונה להשמיט הכנסות והפגמים שנפלו בדו"ח לשנת 2000 נבעו מחמת רשלנות של יועץ המס או מכשלים שנפלו בעבודת גורמי מס הכנסה.

תגובת המשיבה

יז. המשיבה מתנגדת לבקשה למשפט חוזר בנימוק כי אין עילה המצדיקה היענות לה. המשיבה מזכירה כי המבקש חזר בו בבית המשפט המחוזי מן הערעור על הכרעת הדין, ולדבריה, אף זה נימוק לדחיית הבקשה.

יח. המשיבה בדעה כי הראיות החדשות לגביהן שמציג המבקש אינן בעלות משקל סגולי העשוי לשנות את תוצאות המשפט. אשר לחוות דעת הגרפולוגית טוענת המשיבה כי המבקש לא סיפק כל הסבר מדוע לא הובאה חוות דעת זו בערכאה הראשונה או בערכאת הערעור. העדר הסבר כאמור מעורר, לדעתה, חשש בדבר אמינות הראיה, ומגדיל את משקלו של אינטרס סופיות הדין אל מול הצורך לברר את האמת. המשיבה מזכירה כי לחוות דעת הגרפולוג שהציג המבקש מטעמו בערכאה הראשונה ניתן משקל אפסי בשל

ליקויים רבים, ודבר זה היה רק שיקול אחד לצד שיקולים נוספים בהרשעת המבקש בעבירות של זיוף ושל רישום כוזב במסמכי תאגיד. לכן, לדעת המשיבה, חוות הדעת החדשה אינה מהווה "מסה קריטית" מן הסוג העשוי להביא לשינוי תוצאות המשפט, וממילא אינה ממלאת אחר התנאים לביסוס עילה למשפט חוזר. המשיבה מבהירה כי הרכז לא היה חוקר בתיק אלא רכז חברות במשרד פקיד השומה בירושלים, ותפקידו התמצה בטיפול בשומות האזרחיות שהוצאו למבקש; מכל מקום טוענת המשיבה, כי המבקש לא פירט כיצד העברת הכספים בין מר אדלר לבינו, ככל שהיתה, משליכה על הרשעתו בתיק או מקימה עילה למשפט חוזר. המשיבה מוסיפה כי מבקר המדינה הוא שחשף את הפרשה והעביר את המידע לפקיד השומה בירושלים. לדבריה, עיקר טענות המבקש בנוגע להתנהלות הרכז מתייחסות להליך האזרחי שהתנהל נגדו, שאינו רלבנטי להליך זה. בנוסף, הטענות נגד הפרקליט שטיפל בתיק משוללות כל בסיס, כנאמר, בשים לב לכך שמחלקת עררים בפרקליטות המדינה היא האמונה על טיפול בעררים ולא התובע שטיפל בתיק. המשיבה מוסיפה, כי הכרעת הדין מבוססת על שורת ראיות מהן עולה מעל לכל ספק סביר כי הדו"ח שהגיש המבקש לשנת 2001 הוא כוזב; היא מצינת כי טענת המבקש שלפיה רשות המסים היא שתרמה להגשת דו"ח כוזב נדחתה במפורש בהכרעת הדין.

יט. המשיבה טוענת עוד, כי המבקש ממחזר את הטענה בדבר עיוות דין בשל אכיפה בדרנית ומפלה, וכי מעבר לעובדה שהטענות נדונו ונדחו לכל אורך ההליך הפלילי, יש לדחות את הטענה גם לגופה. זאת, שכן בית משפט השלום קבע באופן חד משמעי כי התשלומים שקיבל המבקש היו במהותם תשלומים בעבור שירות ולא כתרומה, ולכן אין יסוד להשוואה בין המבקש לבין רבנים מקבלי תרומות. קביעה זו התבססה על עדויות מקבלי השירות, על נוסח המחירון שהיה תלוי במשרדו של המבקש, על העובדה שהתשלום לא היה על בסיס וולונטרי, על כך שכל רכיב בשירות תומחר בנפרד, על העובדה שמקבלי השירות לא ידעו על קיומה של העמותה ועל ההסכמים העסקיים שנתפסו במשרד העמותה ובבית המבקש. לדברי המשיבה, משנקבע עובדתית כי אין מקום להשוואה בין הכספים שקיבל המבקש לבין תרומות שמקבלים אנשי דת, נשמט הבסיס מתחת לטענותיו לאכיפה בדרנית. לטענתה, בית המשפט המחוזי התייחס לטענות המבקש בנוגע לאי הבהירות במיסויו של מתן שירותי דת וקבע כי עניינו של המבקש אינו נופל בתחום האפור, וכי הכספים שהעביר לרשותו אינם יכולים להיחשב תרומות. בית המשפט הוסיף כי היה על עניין זה להיות ברור גם למבקש, שכן הוא הורשע בעבר בעבירות דומות בגין פעילותו בשנים 1986-1989. למרות זאת, מדיניות האכיפה ההססנית שנהגה בתחום זה אותה עת הובילה להקלה בעונשו על ידי בית המשפט המחוזי. המשיבה מזכירה גם כי בית משפט זה דחה את בקשת רשות הערעור, ובכך דחה את הטענה לחשש לקיומו של עיוות דין בהסתמך על טענת אכיפה בדרנית. מאחר שטענותיו של המבקש הושמעו ונדחו בשלוש ערכאות, עסקין בניסיון להשיג בגלגול רביעי על הרשעתו בערעור באופן המנוגד לתכליתו של המשפט החוזר, במיוחד, מקום שספק אם בטענת אכיפה בדרנית יש כל עיקר כדי להוות בסיס למשפט חוזר.

כ. לשיטת המשיבה, טענת המבקש שלפיה יש להפחית את "מרכיב הברכה" מן הסכום שיוחס למבקש כהעלמת הכנסה, משוללת יסוד. לדבריה, משנקבע בהכרעת הדין כי דפוס הפעילות של המבקש מצביע על ניהול עסק, מהווים כל הכספים שהניב מפעילות זו הכנסה מעסק. לדעת המשיבה, לטענת המבקש שהעמותה אינה "פיקציה" אין מקום בבקשה למשפט חוזר; המבקש לא סיפק כל הסבר מתקבל על הדעת מדוע לא השמיע טענות אלה בערכאות הקודמות. המשיבה מזכירה, כי סעיפי האישום בהם הורשע המבקש הוגבלו אך לפעולות שתכליתן העלמת כספים אשר הופקדו בחשבונו האישי של המבקש, להבדיל מחשבון העמותה. לכן, לדעתה, אין בטענות בדבר מטרותיה של העמותה, המוכחות כשלעצמן, כדי לגרום לשינוי תוצאות המשפט לטובת המבקש.

הכרעה

כא. לאחר עיון בבקשה ובתגובה לה, הגעתי למסקנה כי אין בידי להיעתר לבקשה. בבסיסו של מוסד המשפט החוזר המעוגן בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט עומדת השאיפה ליצור איזון בין שני ערכים מרכזיים: מצד אחד, חשיפת האמת ומניעת הרשעות שווא, מתוך הכרה בכך שמערכת משפטית באשר היא מעשה אנוש אינה חפה משגגות; מאידך גיסא, עקרון סופיות הדין והתכליות שבבסיסו: הבטחת ודאות משפטית, יציבות ויעילות דיונית (ראו, למשל, מ"ח 3202/15 כהן נ' מדינת ישראל-הוועדה המקומית לתכנון ובנייה זמורה, פסקה טז (10.9.15); מ"ח 4990/14 דאוד נ' מדינת ישראל, פסקה כח (28.4.15), והאסמכתאות שם, להלן עניין דאוד). האיזון בין אלה הוא שמעניק למשפט החוזר את ייחודו המשפטי, ומבדל אותו מהליכי הערעור ה"רגילים" על פסקי הדין של הערכאות הדיוניות (מ"ח 4384/15 בר יוסף נ' מדינת ישראל, פסקה יח (17.12.15)). משכך, ברי כי בנושא שנבדק במספר בתי משפט תיחלש הנטיה ליתן משפט חוזר, שהרי אין להתיר מצב של "אין לדבר סוף". האיזון הראוי בין הערכים המנוגדים והשכל הישר מחייבים איפוא שלא יתקיים משפט חוזר רק משום שהנידון מתקשה להשלים עם הרשעתו (ראו מ"ח 5639/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (27.2.13)), אלא בהתקיים במובהק אחת העילות שמנה המחוקק.

כב. זאת ועוד, בית משפט זה חזר ושנה כי נקודת המוצא ההכרחית לדיון בבקשה למשפט חוזר היא כי פסק הדין נושא הבקשה ניתן כדין, ובדין יסודו (מ"ח 4057/02 סובחי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (10.7.02)). זהו גם צו השכל הישר. בנסיבות אלה, היתר לקיומו של משפט חוזר ניתן במשורה, בבחינת החריג ולא הכלל (מ"ח 5568/09 סביחי נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (31.8.11)); ומוגבל הוא למקרים בהם הבקשה מלמדת על התקיימותה של אחת מארבע העילות המנויות בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט; כאמור – משפט חוזר לא נועד לקיים הליך נוסף של ערעור על פסק הדין, בו תינתן למבקש "הזדמנות נוספת" לטוות גרסה שונה או משופרת (מ"ח 3139/13 רחמיאן נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (25.2.14)).

כג. דעת לנבון נקל, כי "משפט חוזר הוא מאורע דרמטי בתולדות התיק" (מ"ח 4875/15 אבו הלאל נ' מדינת ישראל, פסקה ח (5.8.15)). ועוד:

"העלאה מחדש של טענות – עובדתיות ברובן – אשר נדונו בהרחבה בערכאות הקודמות, מוזילה את ההליך והופכת אותו למעין הליך ערעורי; ולא היא. המשפט החוזר הוא הליך חריג שבחריגים, השמור למקרים בודדים אשר מצדיקים זאת" (מ"ח 4620/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה יב (29.11.15)).

כד. הבקשה דנא מושתתת, כאמור, על שתי עילות. הראשונה היא זו החקוקה בסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט, שעניינה קיומן של עובדות או ראיות העשויות, לבדן או ביחד עם החומר הקיים, לשנות את תוצאת המשפט לטובת המבקש; השניה היא העילה המנויה בסעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט, שעניינה חשש של ממש כי בהרשעה נגרם לנידון עיוות דין. לאחר שעיינתי בבקשה ובתשובת המשיבה, הגעתי לכלל מסקנה, כי המבקש לא הצליח להניח תשתית ראיתית ממשית להוכחת קיומה של אף לא אחת מן העילות. ועוד, לשיטתי העובדה שהמבקש ויתר בבית המשפט המחוזי על ערעורו על הכרעת הדין אומרת דרשני.

ראיות העשויות לשנות את תוצאת המשפט לטובת הנידון

כה. כידוע, נטל כבד מוטל על המבקש עריכתו של משפט חוזר מחמת קיומה של ראיה חדשה העשויה לשנות את תוצאות המשפט
עמוד 7

לטובתו (מ"ח 4191/11 אגבאריה נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (6.6.12)). מלשון סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט עולה, וכך אף נקבע בפסיקה, כי אין די בעצם הגשתן של ראיות חדשות כדי להצדיק מיניה וביה קבלת בקשה למשפט חוזר (מ"ח 5336/14 סיסו נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (21.1.15)). על הראיות הנוספות להיות, אם כשלעצמן ואם בהצטרפן לראיות שעל פיהן הורשע המבקש – בעלות "משקל סגולי" אשר יש בו כדי להביא לשינוי תוצאת המשפט (עניין דאוד, פסקה לא). במלים אחרות, על הראיות החדשות להיות בעלות אמינות לכאורית (מ"ח 6/84 מאמא נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 498, 501 (1984)), ועל בית המשפט לשקול אותן לצד המארג הראייתי, התשתית העובדתית וממצאי המהימנות שנקבעו בערכאות הקודמות; ואוסף – בחינת פשיטא – כי עליהן להיות חדשות במובן המהותי, וככלל לא כאלה שניתן היה להגישן בבתי המשפט הקודמים ומובאות עתה בחינת "מקצה שיפורים".

כז. ביישום הדברים לענייננו דומה, כי יש ממש בטענת המשיבה שלפיה הראיות אשר מציג המבקש כעת – חוות הדעת הגרפולוגית ותצהירו של חמיו של המבקש, כמו גם דו"ח מבקר המדינה, חוזר רשות המסים, ומסמכים שונים הקשורים לחקירת השומות ולפעלה של העמותה שניהל המבקש, אינן מקימות עילה למשפט חוזר לפי סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט. ראשית, קיים שיהוי בהצגת הראיות. נראה, כי המבקש יכול היה לאתר בקלות יחסית את הראיות הללו, שחלקן היו ברשותו, ולבקש להציג כבר לפני מספר שנים. לא הוצג כל טעם או הסבר לשיהוי הרב בהצגתן. כבר נפסק בעבר בהקשר זה כי הצגת ראיות זמן ניכר לאחר סיום המשפט, ללא טעם סביר לאי הצגתן בעת בירור המשפט, מעלה חשש לאמינותן של הראיות, באופן העשוי להגדיל את משקלו של אינטרס סופיות הדין (ראו מ"ח 73/14 אלסייד נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (27.1.14)); מ"ח 4811/12 אלקדר נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (2.5.13)).

כז. שנית, יוזכר כי במקרה דנן הציג המבקש חוות דעת גרפולוגית בבית משפט השלום – ראייה שניתן לה משקל אפסי בנסיבות העניין; אין מקום ליתן למבקש להגיש עתה חוות דעת גרפולוגית נוספת – בחינת ערכאה ערעורית רביעית. מעבר לצורך אוסיף, כי גם לגופו של עניין, קשה לראות בחוות הדעת הגרפולוגית שהציג המבקש ראייה שתביא לשינוי תוצאות המשפט לטובתו. בעניין זה נראות לי, לאחר העיון, טענות המשיבה שלפיהן ממילא אין בחוות הדעת כדי להוות אותה "מסה קריטית" העשויה להביא לשינוי תוצאות המשפט. בדומה, גם אין בתצהיר של מר אדלר, חמיו של המבקש, ככל שהאמור בו נכון, כדי להשליך על הרשעתו של המבקש או על ביסוס עילה לקיומו של משפט חוזר. זאת, בהתחשב בהכרעת הדין המקיפה והמנומקת של בית משפט השלום, אשר אושרה בבית המשפט המחוזי בערעור ובבית משפט זה בבקשת רשות הערעור. אף אין בדו"ח מבקר המדינה ובחוזר רשות המסים בנושא מיסוי שירותי דת כדי להועיל למבקש בבקשתו, משהורשע באופן חד משמעי בהעלמת הכנסות משירות יעוץ עסקי שנתן; תיאורי פעולתה של העמותה (ראו פסקה י"ט מעלה), לרבות המחירון, תמחור הרכיבים ועוד, מדברים בעדם. במצב דברים זה, אין לומר כי הוצגו ראיות חדשות שיש בכוחן להוות מסה קריטית לצליחת המשוכות למשפט חוזר לפי סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט.

חשש של ממש כי בהרשעה נגרם לנידון עיוות דין

כח. אשר לטענת המבקש כי נגרם לו עיוות דין בשל אכיפה בררנית, ראשית אציין כי שאלה היא, אם טענה של עיוות דין בהרשעה בשל אכיפה בררנית יכולה להוות כל עיקר בסיס למשפט חוזר (השוו לדברי הנשיאה מ' נאור במ"ח 8606/14 לאפי נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (12.4.15)); מכל מקום לא יתכן חולק כי לשם כך, בהקשר מעין זה של בקשת משפט חוזר, יש צורך להציג אכיפה בררנית קיצונית ואולי אף מכוונת. ועוד, עניינה של עילה זו הוא בשאלה אם נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם למבקש עיוות

דין. הלכה פסוקה היא כי עילה זו היא "עילת סל" (מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 562, 529 (1999)), אשר במסגרתה נדרש בית המשפט להשקיף ב"מבט על" על ההליך כולו, ולבחון אם קיים חשש של ממש כי נפלו בהליך פגמים דיוניים חמורים, אשר הובילו להרשעת שווא של המבקש (ראו למשל: מ"ח 6020/13 גור אריה נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (21.10.14)).

כט. לאחר העיון אין בידי להיעתר לטענת האכיפה הבררנית, אשר נשמעה מפי המבקש במשך כל שלבי ההליך, ונדחתה. בית משפט השלום גם קבע באופן חד משמעי כי התשלומים שקיבל המבקש היו במהותם בעבור שירות ולא תרומה. קביעה זו לא הופרכה בידי המבקש, גם לא בבקשה דנן, והיא עומדת בעינה. לפיכך, אין בעובדה שסוגית מיסוי תרומות שמקבלים רבנים היתה שנויה במחלוקת בעבר, כדי להשליך על הרשעת המבקש בגין העלמת הכנסה בשל שירות ייעוץ עסקי שנתן, והדברים אמורים גם ביחס לטענת ההפרדה בין ייעוץ לברכה. משכך, כאמור, אין לקבל כי נגרם למבקש עיוות דין בהרשעתו בשל אכיפה בררנית, מה גם שהמבקש הורשע כבר קודם לכן, בשנת 1990, בעבירות דומות שנעברו בין השנים 1986-1989. בנסיבות אלה, קשה להלום את בקשת המבקש על יסוד טענת הגנה מן הצדק. אף לא שוכנעתי מן הטענות בגין פגמים בחקירה שהובילו לעיוות דין, והטחת האשמות אישיות בעובדי הציבור הרלבנטיים, שלא מצאתי להן יסוד. יש להשקיף על הדברים במהותם, ואלה אינם תומכים בטענות. ונזכור, כי ביחס לחומרת העונש נתן בית המשפט המחוזי משקל למדיניות האכיפה כפי שנהגה. המהות הקונקרטית בפעילות המבקש ועמותתו שתיאר בית משפט השלום, היא עיקר, ראשית ואחרית, לגבי התמונה הכוללת, ונזכור וכנאמר, בסופו של יום לא היה ערעור עליה (השוו מ"ח 9247/96 עוואד נ' מדינת ישראל (8.1.97)).

סיכום

ל. כללם של דברים, חוששני כי אין מנוס מאי היעדרות לבקשה, משלא הוכיח המבקש קיומן של עילות לקיום משפט חוזר, אם בגדרי הראיות ואם באשר לטענת עיוות הדין. איני נעתר איפוא לבקשה למשפט חוזר.

ניתנה היום, כ' בסיון התשע"ו (26.6.2016).

המשנה לנשיאה